

Comentariul operei Rinocerii de Eugen Ionescu - partea a treia

Stereotipia limbajului acestei faune sociale - ca expresie a unui vid interior si inertial - a fost observata de Eugen Ionescu in opera ilustrului inaintas, I. L. Caragiale.

Atat doar ca prin limbajul in formule repetate, marele nostru comedialograf clasic urmareste doar etalarea simplitatii psihologice a caracterelor, fara a dori sa le transforme intr-un mecanism biologic (ca la Eugen Ionescu).

Deosebirea dintre cei doi dramaturgi mai rezida si in aceea ca in timp ce Caragiale exceleaza in folosirea procedeului clasic al "repetitiei", la Eugen Ionescu apare "ecoul", ca reflex ineptial. La Caragiale repetitia trimitea spre interiorul personajelor pentru a demonstra rudimentarismul caracterelor, la Ionescu, ecoul trimite in sfera personajelor, sugerand existenta unui urias mecanism care ingradeste, anuleaza si macina tot ce este sau poate fi bun in oameni.

In teatrul lui Ionescu, vorbei i se substituie imaginea scenica iar afirmarii - cunoasterea directa. In scena adesea pot sta doua sau mai multe personaje care nu contin nimic, nu-si comunica nimic (sau aproape nimic), ele fiind incapabile sa stabileasca o relatie oarecare din infinitatea relatiilor omenesti. In Ucigas fara simbrie apare pentru prima oara personajul Contrareplica. Este o intruchipare palida fata de personajul reluat in Rinocerii - Berenger - care are luciditatea si vointa de a rezista procesului de degradare umana pe care le impune "rinocizarea" Berenger din Ucigas fara simbrie, nu vede in rinocer asasinul care terorizeaza orasul - "Cetatea fericirii" - si nu-l ucide, asa cum hotarase initial, ci incearca sa-i inteleaga "calitatea umana", facand aceasta cu un pret urias si inutil. Berenger din Rinocerii, in schimb, parcurge trepte si momente dramatice de reactie fata de intregul proces de "rinocizare": mai intai impasibilitatea in fata aparitiei primilor rinoceri, apoi uimirea in fata flagelului iminent care se anunta deznadejde pierderii prietenului, groaza de a nu ramane singur in fata acestui fenomen infricosator, apoi calmul pe care i-l dau luciditatea in fata pericolului de a-si pierde calitatea de om, si vointa de a se apara cu arma in mana.

Berenger, omul unui oras sordid de provincie, care nu se poate multumi cu slujba pe care o are, cu plictisul diurn, cu conveniintele sociale, cu viata - are similitudini cu Miroiu din "Steaua fara nume" a lui Mihail Sebastian.